

25. 3. 2002

ID: 16191

Bezdůvodné obohacení

Vznikne-li bezdůvodného obohacení plněním bez právního důvodu mezi podnikateli v souvislosti s jejich podnikatelskou činností, pak ani tehdy není namístě aplikace obchodního zákoníku v otázce promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení a použije se úprava podle občanského zákoníku.

Vznikne-li bezdůvodného obohacení plněním bez právního důvodu mezi podnikateli v souvislosti s jejich podnikatelskou činností, pak ani tehdy není namístě aplikace obchodního zákoníku v otázce promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení a použije se úprava podle občanského zákoníku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Odo 55/2001-53, ze dne 14.3.2002)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. M. B. jako správce konkursní podstaty úpadkyně Š., a.s., proti žalované O. t., a.s., o zaplacení 78.071,-Kč, vedené u Okresního soudu v Praze pod sp. zn. 41 Cm 208/96, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 7. září 2000, č.j. 8 Cmo 176/2000-26, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 7. září 2000, č.j. 8 Cmo 176/2000-26 potvrdil rozsudek Krajského obchodního soudu v Praze ze dne 14. února 2000, č.j. 41 Cm 208/96-12, kterým byla zamítnuta žaloba na zaplacení částky 78.071,- Kč. Odvolací soud dále zamítnul návrh žalobce na připuštění dovolání.

Vrchní soud v odůvodnění rozsudku zejména uvedl, že žalobce se na žalované domáhal zaplacení částky 78.071,- Kč z titulu vydání bezdůvodného obohacení, když žalovaná bez právního důvodu přijala dne 22. 6. 1992 a 19. 2. 1993 platby uskutečněné omylem ze strany žalobce. Řízení bylo zahájeno dne 19. března 1996 a žalovaná vznesla námitku promlčení.

Odvolací soud dospěl při posouzení otázky, zda se v daném případě promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení řídí občanským či obchodním zákoníkem, k závěru, že daný vztah se řídí úpravou občanskoprávní. Bezdůvodné obohacení na straně žalované zde nevzniklo z obchodního závazkového vztahu, ale jednalo se o plnění bez právního důvodu. Závazek k vrácení plateb vznikl až jako důsledek přijetí plateb žalovaným.

Vzhledem k tomu, že námitka promlčení byla žalovanou vznesena oprávněně, odvolací soud rozsudek

soudu prvního stupně potvrdil.

Odvolací soud návrh žalobce na vyslovení přípustnosti dovolání zamítnul s tím, že namítaná otázka („zda se promlčecí lhůta dopadající na nároky z bezdůvodného obohacení, jedná-li se o obchodně právní vztahy, řídí úpravou občanského či obchodního zákoníku“) vůbec v řízení řešena nebyla, neboť soud zaujal závěr, že uplatněný nárok není nárokem z obchodněprávního vztahu a nejde o rozhodnutí po právní stránce zásadní.

Dovoláním napadl žalobce shora uvedený rozsudek v plném rozsahu. Zejména uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z nesprávného právního posouzení věci, neboť soud na daný vztah aplikoval občanský zákoník. Předmětem sporu je vydání obohacení, které získala žalovaná tím, že jí žalobce nedopatřením dvakrát uhradil kupní cenu za zboží. Jde tedy o vztah mezi podnikateli, při jehož vzniku je zřejmé, s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týká jejich podnikatelské činnosti.

Jelikož se jedná o obchodněprávní závazkový vztah, řídí se počátek a trvání promlčecí doby u práva na vydání bezdůvodného obohacení ustanoveními §§ 391 a 397 obchodního zákoníku a nikoliv zákoníkem občanským.

Dovolatel proto navrhuje, aby Nejvyšší soud České republiky zrušil rozsudek odvolacího soudu a vrátil mu věc k dalšímu řízení.

Žalovaná ve svém vyjádření zejména uvedla, že dovolání není přípustné, neboť nejsou naplněny předpoklady dané ustanovením § 239 odst. 2 o. s. ř. Odvolací soud dospěl k závěru, že žalobcem uplatněný nárok není vůbec nárokem z obchodněprávního vztahu. Proto ani jím nastolená otázka (zda se promlčecí lhůta u práv na vydání bezdůvodného obohacení, jedná-li se o obchodněprávní vztahy, řídí úpravou občanského či obchodního zákoníku), nebyla vůbec jako podstatná řešena.

Na návrh žalované pokračoval Nejvyšší soud v dovolacím řízení, přerušeném podle § 14 odst. 1 písm. c) zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, v důsledku prohlášení konkursu na majetek původní žalobkyně usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 12. září 2001, čj. 29 K 33/2001-52, přičemž správce se stal účastníkem řízení místo úpadkyně.

Podle bodu 17., hlavy první, části dvanácté, zákona č. [30/2000](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona nebo vydaným po řízení provedeném podle dosavadních právních předpisů, se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. lednem 2001 - „dále jen o. s. ř.“).

Dovolací soud se nejprve zabýval tím, zda je dovolání žalobce přípustné.

Vady řízení, vyjmenované v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. zmatečnost řízení), které zakládají přípustnost

dovolání proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, žalobce nenamítal a ze spisu zjištěny nebyly.

Jde-li o rozsudek, jímž odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně, jenž je prvním rozhodnutím tohoto soudu ve věci, připouští úprava dovolání pouze ve dvou případech.

V prvním z nich jde o situaci, kdy přípustnost dovolání vyslovil odvolací soud na návrh nebo bez návrhu ve výroku svého potvrzujícího rozsudku (§ 239 odst. 1 o.s.ř.). Ve druhém případě (§ 239 odst. 2 o.s.ř.) je dovolání přípustné tehdy, jestliže odvolací soud nevyhověl návrhu účastníka řízení na vyslovení přípustnosti dovolání, který byl učiněn nejpozději před vyhlášením potvrzujícího rozsudku, přičemž odvolací soud dospěje k závěru, že napadený rozsudek odvolacího soudu, případně v něm řešená konkrétní právní otázka, má po právní stránce zásadní význam.

V dané věci odvolací soud potvrdil v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně, aniž současně podle § 239 odst. 1 o.s.ř. ve výroku tohoto svého potvrzujícího rozsudku vyslovil přípustnost dovolání.

Protože žalobce před vyhlášením potvrzujícího rozsudku při jednání odvolacího soudu dne 7. září 2000 navrhl vyslovení přípustnosti dovolání a odvolací soud takovému návrhu nevyhověl, zvažoval odvolací soud přípustnost dovolání proti napadenému potvrzujícímu rozsudku odvolacího soudu v intencích § 239 odst. 2 o. s. ř.

O rozhodnutí zásadního právního významu se jedná, jestliže řeší právní otázku, která nebyla v judikatuře vyšších soudů dosud řešena, nebo je řešena odlišně a nebo odvolací soud rozhodl odlišně od konstantní judikatury. Současně musí jít o otázku dosud neřešenou jednotně v rozhodovací praxi vyšších soudů.

Otázka, zda lze vztahy z bezdůvodného obohacení zahrnout mezi obchodní závazkové vztahy, jakož i otázka, kterým předpisem se potom promlčení tohoto práva řídí, má podle odvolacího soudu zásadní právní význam, přičemž řešení obou těchto otázek je v daném případě významné také pro věc samu. Dovolání je proto přípustné.

Nejvyšší soud se dále zabýval tím, zda je dovolání také důvodné. Podle dovolatelky vychází rozhodnutí odvolacího soudu z nesprávného právního posouzení věci dle § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. Žalobce především nesouhlasí s aplikací občanského zákoníku na daný právní vztah. Nejvyšší soud proto dále posuzoval právní otázku, kterým předpisem se řídí promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení v daném případě.

Ze skutkových zjištění soudů v předchozím řízení, ze kterých odvolací soud vychází, vyplývá, že na straně žalované došlo k bezdůvodnému obohacení (§ 451 odst. 2 obč. zák.) tím, že jí žalobce omylem dvakrát zaplatil dvě faktury.

Úprava bezdůvodného obohacení je obsažena v občanském zákoníku jako úprava komplexní pro občanskoprávní i obchodní závazkové vztahy. Proto ani v případě, že stranami vztahu z

bezdůvodného obohacení vzniklého plněním bez právního důvodu jsou podnikatelé a k majetkovému prospěchu obohaceného došlo duplicitním zaplacením faktur a tedy v souvislosti s podnikatelskou činností obou stran (§ 261 odst. 1 obch. zák.), nebude aplikace obchodního zákoníku v otázce promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení na místě.

Pokud totiž obchodní zákoník neobsahuje ve vztahu k obecné úpravě tohoto institutu v občanském zákoníku žádné zvláštní ustanovení pro obchodní závazkové vztahy, není důvodu vytrhávat určitou část ustanovení (v daném případě o promlčení práv) a aplikovat úpravu, která pro tento případ není v obchodním zákoníku speciálně stanovena.

Obchodní zákoník žádnou zvláštní úpravu promlčení ve vztahu k bezdůvodnému obohacení získaného plněním bez právního důvodu neobsahuje. Poukazuje-li se někdy v této souvislosti na ust. § 394 odst. 2 obch. zák., je třeba uvést, že citované ustanovení se týká počátku běhu promlčecí doby při neplatnosti smlouvy. Použití této úpravy tedy vylučuje již skutečnost, že vztah z bezdůvodného obohacení, ke kterému došlo plněním bez právního důvodu, není v žádném případě právním vztahem založeným smlouvou.

Na posuzovaný případ se proto vztahuje výslovná úprava promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení podle § 107 obč. zák. Nejvyšší soud pro úplnost dodává, že stejný právní závěr vyplývá také z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. března 2000, č.j. 32 Cdo 1811/99-80, který byl publikován v časopise Právo a podnikání, č. 9/2001, str. 30.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu podle § 241 odst. 3 písm. d) o.s.ř. správný. Dovolací soud proto podle § 242 odst. 3 a § 243b odst. 4 o. s. ř. v návaznosti na ust. § 218 odst. 1 písm. c) o. s. ř. rozhodl tak, že dovolání žalobce zamítl.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděleku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Ochrana spotřebitele \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovněprávní vztah \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Určení otcovství \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Jméno v obchodní firmě právnické osoby](#)
- [Dokazování](#)
- [Bolestné](#)